

Mācību līdzeklis reliģiskās
dažādības mācīšanai
klases audzinātāju stundām.
Idejas prezentācija.

Dr.Paed. Laima Geikina

Akadēmiska konference skolotājiem

„Iepazīsim to, ko mācīsim: reliģiskā daudzveidība”

27. un 28. marts, 2008.gads

Didaktiskie nosacījumi:

- Mācību process – izglīto, audzina, attīsta
 - „mācīties par reliģiju” un „mācīties no reliģijas” pieejas[1]
- Mācību principi
 - atbilstība bērnu tiesību konvencijas 14.pantam[2]
 - atbilstība LR normatīvajiem aktiem
 - humanitāte
 - demokrātiskums un pieejamība
 - sistēmiskums
 - akadēmiskums
 - pielietojamība
- Izglītības saturs
 - Saturs atbilst „Klases stundu programmas parauga” sadaļu „Es ģimenē, klasē un skolā” un „Sabiedriskā līdzdalība” atbilstošajiem tematiem un paredzamajiem rezultātiem[3]
- Mācību metodes
 - Kritiskās domāšanas spējas attīstošas un kooperatīvās mācību metodes
- Mācību organizācijas formas
 - Mācību stunda
 - Seminārs
 - Mācību ekskursija

[1] Козырев Ф.Н., Религиозное образование в светской школе: теория и международный опыт в отечественной перспективе. – СанктПетербург: издательство «Апостольский город», 2005. – с 51-59.

[2] Konvencija par bērnu tiesībām. – Rīga: Mantojums, 1995. – 7 lpp.

[3] Klases stundu programmas paraugs. [tiešsaiste 18.03.2008.] – pieejams: http://www.vjic.gov.lv/doc_upl/vjic_brosura_iekslapas.pdf

Mācību līdzekļa mērķis un uzdevumi atbilst „Klases stundu programmas parauga” sadaļās „Es ģimenē, klasē, skolā” un „Sabiedriskā līdzdalība” formulētajiem mērķiem un uzdevumiem katrā no klašu grupām.

- **Mērķis skolotājiem:**

- Akcentēt skolēnu personisko lomu un uzdevumus ģimenes attiecībās, klases un skolas dzīves pilnveidošanā un veicināt skolēnus apzināties savu reliģisko un personisko identitāti un izprast indivīda un sabiedrības mijiedarbību.

- **Uzdevumi skolēniem:**
 - apgūt prasmes sadarboties ar vienaudžiem un dažādu paaudžu cilvēkiem;
 - izprast un respektēt citu cilvēku atšķirības un vajadzības;
 - veidot izpratni par savām un citu tiesībām un pienākumiem identitātes aspektā;
 - analizēt savu pieredzi un sabiedrībā dominējošās attieksmes, priekšstatus par sabiedriskajiem procesiem;
 - veidot tolerantu attieksmi pret citādo sev līdzās.

- Atbilstoši minētajam mērķim un uzdevumiem nodarbības tiek strukturētas 5 nodarbību ciklā –
 - 1) mana ticība;
 - 2) ticības pieredze manā ģimenē, klasē, skolā;
 - 3) nozīmīgākās reliģiskās tradīcijas Latvijā;
 - 4) sakrālās celtnes mūsu pagastā/pilsētā/Latvijā;
 - 5) manas ticības paraugs.

Piemērs

- 1.-4. klase. Paredzamais rezultāts:
 - Ir priekšstats par atšķirīgo cilvēkos, prot pieņemt citādo, respektē un ciena viņu vajadzības, palīdz un atbalsta viņus.
 - Ir interese par savas dzimtās vietas vēsturi, dabu, ievērojamiem cilvēkiem. Izjūt piederību savai mājai, skolai, savam pagastam, pilsētai, novadam, valstij.
 - Iesaistās kultūrvēsturisko vērtību apzināšanā, saglabāšanā, kopšanā ģimenē, skolā, pagastā, pilsētā.

1. mācību stunda

Temats: Mana ticība.

pamatjēdzieni: Ticība, reliģija

Skolēnu darbības, galarezultāts:

skolēni individuāli izveidojuši savu vērtību hierarhiju, sadarbībā ar skolotāju pārrunājuši ticības nozīmi cilvēku dzīvē fiksējot savas atziņas uz tāfeles vai lielas lapas, skolēni individuāli izteikušies par savu ticību un uz klausījuši klases biedrus par viņu ticību.

Mācību rezultāts (standarta prasības):

Ir priekšstats par atšķirīgo cilvēkos, prot pieņemt citādo, respektē un ciena viņu vajadzības, palīdz un atbalsta viņus.

Resursi

(mācību grāmata, teksts, palīglīdzekļi, materiāli u. c.): IKT, darba lapa ar vērtību spēli no „Dvēselē un pasaulē. Skolēna darba burtnīca”, Zvaigzne ABC., katram aploksne, kurā atrodas mājas darba uzdevuma formulējums.

1. mācību stunda

Ierosināšana: Vērtību spēle, kuras ietvaros noskaidro ticības vērtības vietu konkrētās klases vērtību hierarhijā. Skolotājs sagatavo katram skolēnam vismaz 25 (16) kartītes ar vērtību nosaukumiem, starp kurām jābūt vērtībai „ticība”. Minētās kartītes skolēniem jāielīmē dotajā „Vērtību piramīdā”, kur skolēna pati nozīmīgā atrodas piramīdas augšā un mazāk svarīgās – piramīdas pakājē. Ja uzdevums, jūsuprāt prasīs pārāk daudz laika, samaziniet piramīdu par vienu rindu. Pārrunājiet, kādā vietā piramīdā, skolēniem atrodas ticības vērtība. Kāpēc?

1.mācību stunda

Apjēgšana:

- Kas ir ticība? Kam tic cilvēki? Kāpēc cilvēki kaut kam tic?
- Skolotāja uzdod jautājumus un fiksē skolēnu atbildes uz tāfeles vai lielas lapas veidojot domu karti (ticība – Dievam, cilvēkam, lietām, liktenim u.c.)
- Skolēni tiek aicināti pabeigt teikumu: Es ticu, ka ...
- Skolēni tiek aicināti dalīties ar klases biedriem savās atziņās.
- Skolotāja reliģijas jēdziena raksturojumu ir sagatavojusi jau iepriekš uz lapas/lapām un lūdz kādu no skolēniem to nolasīt skaļi priekšā (skolēniem vēlams piedāvāt pasvītoto raksturojuma daļu):
- reliģija – sabiedrības apziņas forma, ticība pārdabiska spēka esamībai, viena vai vairāku dievu eksistencei; pasaules izjūta un pasaules uzskats un tam atbilstošas darbības, kas saistītas ar svētuma izjūtu, veido cilvēka uzvedības normas.^[1]
- Kādas reliģijas jūs ziniet? (Skolotājam vēlams nosaukt Latvijā plašāk pārstāvētās reliģijas)

[1] Nacionālais apgāds, 2002 [tiešsaiste 18.03.2008.] – pieejams: <http://letonika.lv/groups/default.aspx?r=1&q=reli%C4%A3ija&id=955850&&g=1>

1.mācību stunda

- Refleksija:
 - Kāpēc ticība ir svarīga cilvēku dzīvē? Kāpēc cilvēki tic dažādi?
- Mājas darbs:
 - Intervēt savas ģimenes trīs paaudžu locekļus (no katras paaudzes vismaz vienu) vai trīs dažāda vecuma cilvēkus, lūdzot pabeigt teikumu „Es ticu, ka...”. Apkopot rezultātus pēc pazīmes: ticība pārdabiskam spēkam, Dievam – ticība cilvēkam, dabai u.c.
- Vērtēšana:
 - Formatīvā – atgriezeniskas saites veidā katra uzdevuma izpildes noslēgumā
 - Summatīvā – ieskaitīts, ja 1) pabeidzis teikumu „Es ticu, ka...”,

3. mācību stunda.

Seminārs „Nozīmīgākās reliģiskās tradīcijas Latvijā”

- Mācību rezultāts: Iesaistās kultūrvēsturisko vērtību apzināšanā, saglabāšanā, kopšanā ģimenē, skolā, pagastā, pilsētā.
- Skolēnu darbības: skolēni grupās, izmantojot mājas darba materiālus un skolotājas sarūpētos materiālus izveidos un prezentēs kolāžas „Manas skolas tradīciju vainags” un/vai „Mana pagasta/pilsētas un valsts reliģiskās tradīcijas”, individuāli izstrādās vismaz 1 ieteikumu kā bagātināt skolas tradīcijas un dažādot tās.
- Resursi: katrai darba grupai lielās lapas, līme, flomāsteri, šķēres, baltas lapas ieteikumu rakstīšanai, katram aploksne, kurā atrodas mājas darba uzdevuma formulējums.

3. mācību stunda.

Seminārs „Nozīmīgākās reliģiskās tradīcijas Latvijā”

Semināra norise:

- 1.solis. Skolēni sadalās grupās un izveido kolāžu par vienu no tēmām.
- 2.solis. Katra grupa prezentē savu kolāžu un pārējie skolēni izvērtē piedāvāto materiālu, izmantojot tabulas
 - 2 lietas, kas prezentācijā ir veiksmīgas 2 ieteikumi kā uzlabot prezentāciju
- 3.solis. Katra grupa pēc izvērtējuma piedāvā savu variantu kā bagātināt un/vai dažādot skolas tradīcijas.
- Vērtēšana:
 - Formatīvā: atgriezeniskās saites veidā pēc katras darba grupas prezentācijas.
 - Summatīvā: ieskaitīts, ja 1) izpildīts mājas darbs, 2) iesniegts vismaz 1 ieteikums skolas tradīciju bagātināšanai un dažādošanai.
- Mājas darbs: sameklēt materiālus informatīva materiāla izveidei par baznīcu, kas tiks apmeklēta mācību ekskursijas laikā, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus.

5.-6. klase. Paredzamais rezultāts:

- Prot respektēt savus un līdzcilvēku pienākumus un tiesības. Spēj uzņemties rūpes par citiem cilvēkiem un atbildēt par savu rīcību
- Ar sapratni izturas pret cilvēkiem, kuri ir citādāki (ar īpašām vajadzībām, ar dažādu sociālo piederību utt.).

1. mācību stunda

- Temats. Mana ticība.
- Pamatjēdzieni: ticība, reliģija
- Mācību rezultāts: Ar sapratni izturas pret cilvēkiem, kuri ir citādāki.
- Skolēnu darbības, galarezultāts: skolēni sadarbībā ar skolotāju pārrunā jēdzienu „ticība” un „reliģija” saturu, skolēni grupās iepazīstas ar aforismiem, kas runā par ticību, atbild uz skolotāja jautājumu par dažādu reliģiju simboliem un zīmē savas ticības simbolu.
- Resursi: sagatavotas aploksnes ar aforismiem katrai grupai, attēls ar reliģiskajiem simboliem, katram A4 formāta zīmēšanas lapa un vismaz 6 krāsu flomāsteri/krāsainie zīmuļi/krāsainie krītiņi.

1. mācību stunda

Ierosināšana:

- Skolotājs nolasa dzejoļa fragmentu:
- Es kaut kam ticu, vienmēr dziļi ticu:
Es ticu Gaismai, Saulei mūžīgai,
Es ticu drauga rokai pasniegtai.
(A. Bārda)
- Jautājumi skolēniem: Kas ir ticība? Kam cilvēki tic? Kāpēc cilvēkiem nepieciešama ticība?

1. mācību stunda

Apjēgšana:

- Skolēni sadalās grupās pa 4-5, katra grupa iepazīstas ar vienu aforismu un vienojas par aforismā ietvertās domas skaidrojumu. Katra grupa iepazīstina ar savu skaidrojumu pārējās.
 - Aforismi par ticību^[1]:
 - 1) Cilvēks nespēj dzīvot bez ticības. Mūsu un nākošo paaudžu dzīves laikā izšķirsies, vai tā būs iracionāla ticība vadoņiem, mašīnām, panākumiem, - vai racionāla ticība cilvēkam, kas pamatosies mūsu pašu radošās darbības pieredzē. *Ē. Fromms, psihologs*
 - 2) Ja cilvēki netic pasakām par fejām un gariem, tad viņus no tā attur nevis šo pasaku nerealitāte, bet tas, ka viņiem bija pavēlēts neticēt. *Helvēcijs, franču filozofs*
 - 3) Gandrīz vienmēr cilvēki tic nevis tam, kas ir pierādāms, bet tam, kas atbilst to vēlmēm. *Paskāls, franču zinātnieks un filozofs*

 - 4) Jebkuras ticības būtība ir tur, ka tā piešķir cilvēka dzīvei tādu jēgu, kas stāv pāri nāvei. *Tolstojs, krievu rakstnieks*

 - 5) Tas, kura ticība ir vāja, nespēj citos modināt ticību. *Laodzi, ķīniešu filozofs, daoisma aizsācējs.*

 - 6) Ticības brille izšķir tikai divas krāsas: visu, kas viņas pašas, par baltu, kas nav viņas, par melnu. *R.Kaudzīte, latviešu rakstnieks*

 - 7) ... ticība ir stipra paļaušanās uz to, kas, cerams, pārlicība par neredzamām lietām... bez ticības nevar [Dievam] patikt. Jo tam, kas pie Dieva griežas, nākas ticēt, ka viņš ir, un, ka tiem, kas to meklē, viņš atmaksā. *Apustulis Pāvils*

- Jautājumi skolēniem: Kā tiek apzīmēta ticība pārdabiskajam?

^[1] Aforismu enciklopēdija. Ticība. [tiešsaiste 20.03.2008.] – pieejams: <http://aforismi.balticom.lv/Themes/876.HTM>

1. mācību stunda

- Palīgs skolotājam (jēdziena saturs) :
 - Reliģija
 - Ticība pārdabiskajam, viena vai vairāku dievu eksistencei, ar šo ticību saistītie kulta rituāli, organizācijas, cilvēku uzvedības normas.[\[1\]](#)
- Jautājums skolēniem: Kādu reliģiju simboli atrodami šajā attēlā? (atbilžu meklēšanai, ja skolēniem tās nav zināmas uzreiz vēlams izmantot enciklopēdijas u.c. uzzīņu literatūru, piemēram, Pasauls reliģijas. Rokasgrāmata. – R: Zvaigzne ABC, b.i.g.)

[\[1\]](#) Svešvārdu vārdnīca. – R: Apgāds "Jumava", 1999. -

1. mācību stunda

Atbildes: kristietības (krusts), jūdaisma (sešstūru zvaigzne), islāma (pusmēness un zvaigzne), daoisma (iņ un jaņ zīme).

Refleksija:

Radošs zīmējums. Skolēni individuāli zīmē un pamato ietverto ideju par tēmu "Manas ticības simbols".

Vērtēšana:

Formatīvā – atgriezeniskā saite visas mācību stundas garumā.

Summatīvā: - savstarpējais vērtējums par darbu grupā un ieskaitīts, ja uzzīmēts un pamatots vismaz vienā rindkopā „Manas ticības simbols”

Mājas darbs: atrast un atnest uz nākošo stundu vismaz vienu materiālu par bērnu un/vai skolēnu tiesībām un pienākumiem, izmantojot daudzveidīgus avotus.

3. mācību stunda.

Seminārs. „Solidaritāte ar tiem, kam nepieciešama palīdzība.”

- Mācību rezultāts (standarta sasniegums): Spēj uzņemties rūpes par citiem cilvēkiem un atbildēt par savu rīcību.
- Skolēnu darbības, galarezultāts: skolēni grupās veido reklāmas plakātu kādam konkrētam palīdzības veidam vai konkrētas reliģiskās kopienas sniegtās palīdzības piemēriem, attīsta savu vīziju sociālās palīdzības projektam un izveido plānu vīzijas īstenošanai.
- Resursi: katrai grupai liela formāta lapa, līme, flomāsteri, šķēres un lapa ar aizpildāmo tabulu.

3. mācību stunda.

Seminārs. „Solidaritāte ar tiem, kam nepieciešama palīdzība.”

- Semināra norise:
- 1.solis. skolēni sadalās grupās atbilstoši sameklētajai informācijai: 1) palīdzības veidam (piemēram, zupas virtuves izveide, ārsta pakalpojumu nodrošināšana, rūpēs par ielas bērniem u.c.) vai 2) reliģiskajai kopienai (piemēram, Anglikāņu baznīca, krišnaītu kopiena, Pestīšanas armija, LELB diakonijas centrs, kustība „Par dzīvību” u.c.) vai 3) reliģiskas kopienas veidam (piemēram, baznīcas, nevalstiskās organizācijas, kustības u.c.)
- 2.solis. Katra grupa (ja iznāk pārāk liela grupa, tad vēlams sadalīt vairākās mazākās grupās – 4-5 cilvēki katrā) izveido reklāmas plakātu par sociālās palīdzības piemēriem.
- 3.solis. Katra grupa vai visa klase kopā Prāta vētras veidā izdomā savas klases sociālās palīdzības projekta vīziju (Kam palīdzēs? Ko darīs? Kāpēc darīs?). Rezultātus pieraksta uz tāfeles.
- 4.solis. Katra grupa izstrādā savas vīzijas īstenošanas plānu vai, ja vīzija ir viena visai klasei, tad vīzijas īstenošanas kāda aspekta plānu. Aizpilda tabulu.
- 5. solis. Skolotāja vadībā apkopo grupu darba rezultātu

Sociālās palīdzības projekta plānotās darbības	Atbildīgie	Plānotās darbības laiks	Nepieciešamie resursi

3. mācību stunda.

Seminārs. „Solidaritāte ar tiem, kam nepieciešama palīdzība.”

- Vērtēšana:
 - Formatīvā – atgriezeniskā saite visas mācību stundas garumā.
 - Summatīvā: - ieskaitīts, ja grupas darba rezultātā izveidots reklāmas plakāts un aizpildīta tabula ar vismaz 3 plānotām darbībām.
- Mājas darbs:
 - sameklēt materiālus informatīva bukleta izveidei par baznīcu, kas tiks apmeklēta mācību ekskursijas laikā, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus.

Paldies par uzmanību!